

(המשך מעמוד 13)

סיטת גנאה שבאיטליה. הוא נהג לנסוע לשם רק פעם בשנה, בתקופת הבחינות. בנסיעות הללו השיג את הספרים שהיו ברשותו. שכולם היו כלולים בתוכנית הלימודים של אקדמיה צבאית איטלקית. כאשר עזב את פלוגת בית"ר, שמחו בני מישפחתו. אביו ביקש לשגרור לשנת לימודים באנגליה, כדי שסיים שם את לימודיו לקראת התואר בכלכלה. אך ללוי היו תוכניות אחרות. הוא סירב לנסוע וסייר רב להשתלב בעיסקי המישפחה.

ייצור

חומר-נפץ

הסיכּוּך עם אביו היה קשה, והוא עבר להתגורר כמה חודשים בבית אחותו, אסתר מבורך, שבעלה, היים, היה ממייסדי בנקיקופת-עלית. לוי עבד בבנק כמה חודשים, ואחר-כך נסע לנתניה עם שניים מחבריו שהיו עימו בפלוגת בית"ר.

חבר שנתפס, בכך שיחזור לפעילות בי מיסגרת המחלקה הטכנית המשותפת. אחיו של אריה-יהודה לוי טוען, כי כאשר הצ" לית אותו אדם בפעולתו, התברר למרכו "לח" שאפשר להסתדר גם בלי "שמואל", וכך נפלה ההחלטה על הוצאתו להורג.

לתפוס מרגל

פולני

הברו למחתרת של לוי מאותם ימים, טוען, שההכרעה נפלה אחרת. לוי לא התרשם מהרחקתו מפעילות. החלטתו היתה נחושה למסור את סוד חומר-הנפץ שהמציא לידי ההגנה, כדי שזו תייצר מוקד שיש ותבצר, בדרך זו, את הקיבוצים ו- המושבים שהיו נתונים להתקפות באותם ימים.

באמצעות אברהם פראנק, שהוא היים בעל-בית חרושת לקפיצים, יצר לוי קשר עם מפקד ההגנה, ישראל גלילי, וקבעה ביניהם פגישה ל-15 בינואר, 1948.

יהודה-אריה היה צריך להיפגש עם ישראל גלילי ב-15 בינואר, ובאותו יום שלח

מרכז לוח"י חוליה שתחטוף אותו. אנשי לח"י חשבו שהם חוטפים מרגל פולני

היה אמור לקחת את לוי אל אחד הקיבורים, כדי שיוכל להתחיל בעבודתו. אך ב-15 בינואר, בשעה ששלושונים בבוקר, באה חולייה של עשרה מחברי לח"י אל החדר שבו התגורר לוי, ברחוב הירקון 98 בתל-אביב. ללוי היה שם חדר שכור, בדירת רופא קשיש ואשתו. בראש חוליית לח"י עמד עמנואל הנגבי ("אדם") שהיה ידידו של לוי, ולימים בעלה של גאלולה כהן. הנגבי היה אמנם ידידו של לוי, אך כלל שאר אנשי החולייה, שהיו מתגדבים חדשים בלח"י. נאמר שהמשימה היא לתפוס מרגל פולני.

לוי לא ניסה להתנגד. הוא הובל אל צריף מבודד, בלב אזור הפרדסים שליד רעננה. שם נערך לו מישפט. השופטים היו עמנואל הנגבי עצמו, ושני חברי לח"י אחרים. על-פי אחת הגירסות, זיכה בית דין זה את לוי מכל אשמה, ברוב של שניים לעומת אחד - הנגבי. גירסה אחרת אומרת ששניים מחברי בית-הדין טענו ש-אפשר להסתפק בהגלייתו של לוי לאוסטר-ליה, ורק השלישי - הנגבי - טען שיש להוציאו להורג. מכל מקום, הנגבי לא קיבל את החלטת הרוב, ונסע אל חברי מרכז לח"י בתל-אביב.

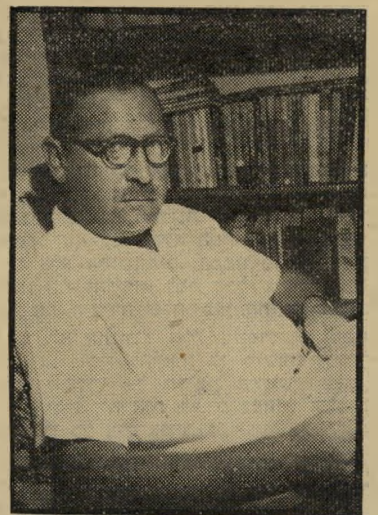
רק שניים מחברי המרכז היו או בארץ - ילין-מור ואלדד-שייב. יצחק שמיר נמצא באותה תקופה בפאריס. בדרך-כלל הצטרף אליהם קצין-המיבצעים של לח"י, יעקב ("מול") בנאי. עד עתה לא ברור כיצד התרחשו הדברים במרכז. בעיקבות חקירות בנייה-מישפחה, התברר כי כל אחד מחברי מרכז לח"י הטיל את האשם מה על הריגת לוי על חברו. לכתב העולם הזה אמר אלדד-שייב כי אין לו כל קשר לפרשה זו, וכי כלל לא הכיר את לוי. התשובה שענימה חזר הנגבי לפרדסי רעננה ידועה היטב. הפקודה היתה: ל- הוציאו את לוי להורג, למרות פסיקת בית- הדין דלמטה.

הנגבי נטל עימו שני אנשים. אחד מהם היה מאוחר יותר מודרי-נשק באחד מי מחנות צה"ל, ולימים קצין בכיר בצבא. כינויו היה "לוי". האחר היה מאוחר יותר ועובד עיריית תל-אביב. אחרי המלחמה, העיד "לוי" במישפחה על המיקרה. הוא אמר שהנגבי הסיר את משקפיו של לוי והשליכם על הריצפה, ואחרי שסירב הלוי להצעה שענינו יכוסו, ניתנה פקודת האש. "לוי" העיד שהוא עצמו ואיש לח"י האחר, הבחינו בכך שהנגבי עצמו יורה. הם נבהלו, וחששו שעשו דבר-מה אסור. הם השליכו את נישקם ונמלטו מייד מהמקום, בלי לדאוג לגווייה. לוי נהג לבוא בכל יום שיש לי- ארוחת-לילי-שבת בבית אביו, משה, החי עדיין. כאשר לא הגיע לארוחה ב-16 בי-ינואר, יום לאחר הריגתו, נבהלו בני- מישפחתו, שידעו משהו על יחסיו הי- מעורערים של לוי עם הלח"י, והתחילו עודדו באותו לילה לעבור בין חבריו, כדי לברר מה עלה בגורלו. חלפו כמה ימים בטרם נודע למישפחה, מפי רופא מידידי אחיו של לוי, יצחק, שהוא נהרג. בנייה-מישפחה פנו לאחר מ- (המשך בעמוד 78)

לוי מעולם לא ראה את עצמו כחייל פשוט בלבד. הוא כתב כמה חזירות- הסברה של לח"י. שמותיהן היו: האימפ- ריה השוקעת ויהודה העולה, הדוך לח"י רות ואבני יסוד לתורת החירות העברית. באחת מהן כתב:

"אין ספק בליבנו, כי עם סילוקו של הגורם הור, המסית והמשסה, יסולקו גם גורמי האיבה מצד עמיערב אל שאיפ- רתיו של העם העברי. את האמת הזאת, על האינטרס המשותף ועל האוייב המשותף, עלינו להחדיר בין כל הגורמים בארצנו ובארצות השכנות, מובן, כי אין תיקווה שנצליח לשכנע את, השליטים' בארצות אלה, את עבדאללה במזרחתה של ארץ- ישראל, את נוריפהה בבגדאד או את ה- קבוצות השליטות בסוריה. אולם על אלה, לא טובת עמם לנגד עיניהם. שילטונם' הוקם ומתקיים בחסדה של בריטניה, והם משמשים כלי-שרת בידיה. אולם על אף הבערות של ההמונים, הולכת וצומחת הכרה חדשה על זכויותיהם המקופחות ב- ידי זרים ועושיירצונם מבני-עמם. העם

העברי חייב לורו את התהליך הזה, של התפכחות ההמונים." השקפות אלה לא היו יוצאות-דופן ב- לח"י באותן שנים. אך לוי היה יוצא- דופן בעניין אחר, חשוב בהרבה, שנגע לעצם קיומה של המחתרת. לראשונה נר- דברו בפומבי על כוונותיו בנאום שנשא בעתלית לפני פעילי לח"י באזור, ואהדי המחתרת. במינהג הימים ההם, נשא לוי את נאומו כשמישפחתו שחורזה מכסה את פניו, כדי למנוע את זיהויו. הוא אמר שעל המחתרות כולן להתאחד, כדי ליצור צבא עברי אחד, ושיש לעשות זאת מייד, כמה חודשים מאוחר יותר, באמצע 1948.

חבר-מרכז-לח"י ילין-מור מכשיר רדיו

קרה הדבר שלו הטיף לוי, אך בסוף 1947 נשמעו דבריו אלה כדברי כפירה באוזני ההנהגת לח"י. לוי עורר חשות. הוא היה מפקדה של קבוצת אנשים שהיו נאמנים לו, והוא לא טרח להסתיר את דיעותיו. הוא העמיד את דרישתו בצורה אולטימ- טיבית: או שמצטרפים להגנה - או ש- אינני עובד. למעשה, שותקה המחלקה הטכנית באותה תקופה, בסוף 1947. ל- דיברו אחד מחבריו באותה תקופה, לא יכול היה לוי לשאת את המחשבה שבעוד ההגנה והפלמ"ח כבר מורבים בלחימה ב- פועל, מסתפק לח"י בשוד בנקים ובטיור עירוני, לדבריו, לא היה צורך בהכרות מליחמה כדי להבין שהעם נתון במליחמה, וכל הכוחות צריכים להתאחד.

מרכז לח"י הורה לאחד מחבריו של אריה לוי לעקוב אחריה, אך אותו חבר סירב, ובעיקבות כך נשפט ונשלח לשל-ו- שה חודשים לירושלים. כאשר נתפס אותו אדם בתל-אביב, בתוך תקופת ההגלייה, אמרו לו מפקדיו, לדברי אחיו של יהודה- אריה לוי, יצחק: "עכשיו, שהפרת פקר- דה, אנחנו יכולים לעשות לך מה שאנחנו רוצים". המרכז היתנה את המחילה ל-

ייצור" של לח"י, פעילותו של לוי התחיי- לה כאשר נפגש עם חבר לח"י אחר, יהושע זליבאנסקי, שעשין שעסק בייצור מצות ובחומרים כימיים. בביתו של זליבאנסקי, ברחוב שבוי 65 בתל-אביב, על גבול יפו, הציב לוי מכונה לליטוש יהלומים שימי- שה לפרנסתו. שם התחיל גם בתעשיית הנשק שלו. מלבד המצאתיו בשטח הנשק והתחמושת, המציא גם פטנט הרשום על שמו, והמשכלל את תהליך ליטוש ה- יהלומים. אחרי שנתפסה תחנת-השידור של לח"י, שממנה שידרה גאלולה כהן, בנה לוי תחנת-שידור חדשה.

אחותו של לוי, קלרה וידרו, טרענת שאחיה זכר כיצד שפכה אמם סוכר על להבת-אש, והימים הסוכר גרם להתפוצצו- תו. זיכרון זה, כך היא אומרת, הוא ש- הביא אותו לייצור חומר-הנפץ המיוחד שמאוחר יותר הביא בעקיפין למוות. בחומר הנפץ שהמציא לוי לא היה סוכר. היתה זו תערובת של מלחת צ"לי וחומצה חנקנית, שיצרה חומר-נפץ שנקרא אמנול - חומר-נפץ הודף רבי-עוצמה ובטוח ל-

שימוש. לוי וזליבאנסקי ייצרו את חומר- הנפץ על גג הבית ברחוב שבוי, באמצעים פרימיטיביים. תוך שימוש בפריומטים, ל- סקרנים אמרו שהם מייצרים צבעים. ל- רשות המחתרות העבריות האחרות - ההגנה ואצ"ל, לא עמד חומר-נפץ כה חזק וכה בטוח. הם נאלצו להשתמש בחומרים חלשים יותר ובטוחים פחות, ולא אחת נגרמו תאונות קטלניות כתוצאה מכך.

פעילותו של לוי לא הצטמצמה לשטח ייצור חומר-הנפץ. הוא היה האיש ש- בנה את "הסליקים" למען לח"י, את מחבואי האדם ומחבואי הנשק והסוף. ל- רשותו עמדו עשרה אנשים, שהיו נאמנים לו מאוד. אולי בצורה שלא מצאה-חן ב- עיני חברי מרכז לח"י באותה תקופה, יצחק שמיר, נתן ילין-מור לישראל אלדד- שייב.

חבריו של לוי מאותה תקופה, זוכרים שהסתכסך כמה פעמים עם חברי המרכז. פעם אמר לוי לאלדד-שייב: "אתה בוגד!" בפעם אחרת סירב לתקן את הרדיו של ילין-מור. הוא שלח אותו לחשמלאי ש- יעשה זאת. בפעם אחרת הסתכסך עם ההנהגה כולה, כאשר אחרי שוד בנק ברקליס בתל-אביב, הועברו לרשותו של לוי 3000 לירות ארץ-ישראליות בלבד,

חבר-מרכז-לח"י אלדד "אתה בוגד!"

וכאשר ביקש לעבור שבוע כסף נוסף לרכישת חומרים וציוד להכנת חומר-נפץ, גודע לו שחירת הכסף, בסך עשרות אלפי לירות, הושקעה בקניית בית.

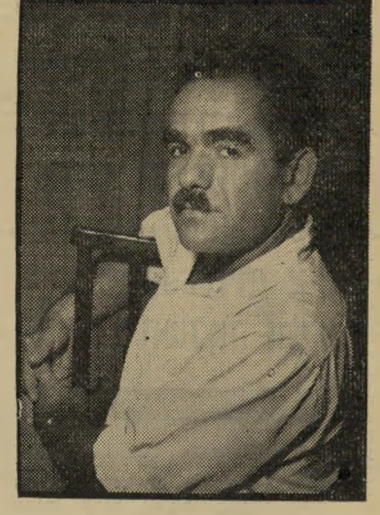
לאחד את

כל המחתרות

קודת המיפנה הגורלית ביחסיו של לוי עם מרכז לח"י, היתה הכרות הארום על החלוקה, ב-29 בנובמבר 1947.

בנתניה התחיל לוי לעבוד בליטוש יהלור- מים. בתקופה זו, בראשית שנות ה-40' היתה נתניה ידועה כבר כעיר היהלומים. התרכזו שם גברים צעירים רבים שעבדו בתעשיית בנקיקופת-עלית. לוי עבד בבנק דן לעובדי היהלומים. הוא הגיע להסכם עם עובד בן-עמי, ועם בעלי המפעלים, ש- תמכו במועדון.

במיסגרת זאת אסף לוי חבורה של גב- רים ונשים, והתחיל להעביר להם אימונים בנשק. כאשר פרש דויד רויאל מאירגון ההגנה ויצר את האצ"ל, הצטרפו לוי ו- אנשיו לאירגון זה. אך שהותו באצ"ל לא ארכה זמן רב. כאשר פרש "איר" והקים

חבר-מרכז-לח"י שמיר היה בפאריס

את לח"י, היו בנתניה שמורות שלוי עומד להצטרף אליו. די היה בשמועות כדי ש- כמה מאנשי אצ"ל יארונו, ויכו בו מכות ומרצות. אירוע זה הוא שגיבש את החלטתו, הוא ואנשיו הצטרפו ל"איר". פעילותו של המועדון שיסד לוי, היתה לצנינים בעיני ההסתדרות. אנשייה-ההסתד- רות שבמועדון, הצביעו נגדו בבחירות למזכירות המועדון, והכשילוהו. לוי ערך ביקורים אצל בעלייה-המפעלים שתמכו ב- מועדון, וגרם להפסקת התמיכה. לא עבר זמן רב והוא נבחר מחדש.

באמצע שנות הארבעים החליט לוי ל- יעבור לתל-אביב. לרעתו, הגיע הזמן לעבור ללחימה של ממש. גם הפעם סירב לוי לגור אצל בני- מישפחתו. הוא לא רצה לסכן אותם. ב- לח"י ניתן לו הכינוי "שמואל", היו ש- קראו לו "מוסולעיני", שכן הוא בא מי- איטליה. הוא השתתף בכמה וכמה פעולות מיבצעות של לח"י, אך עיקר פעילותו היתה מאחרי הקלעים. לוי היה מפקד ה- בספר, שיצא בהוצאת משרד-הביטי- חון, על התעשייה הצבאית שקימה להקמת המדינה, יש פרטים רבים על "ה-